

‘Meten en rekenen is weten’, maar is dat genoeg?

Airneth

19 juni 2007

Willem Kleyn
Programmamanager Schiphol

Inhoud

- **Betekenis werkgelegenheid voor besluitvorming**
- **Beperkingen MKBA's**
- **Een actueel voorbeeld**
- **Internationale context stedelijke regio's**
- **Agglomeratie voordelen / Randstad**
- **Metropolitane strategie**
- **Enkele trends luchtvaart**
- **Conclusies**

Werkgelegenheid als beleids criterium

- Directe effecten 60.200 (2003; TNO, 2007)
- Achterwaartse effecten: I/O 33.600
- Voorwaartse effecten: 25.100 = 21,1%
- Demografische ontwikkeling
- (Strategische) effecten op vestigingsmilieu meetbaar?
- Alternatieven: padafhankelijkheid
- Welvaartseffecten: MKBA, OEEI-systematiek
- Selectieve benutting schaarse (milieu-)ruimte
- *Snelste groeipad niet noodzakelijkerwijs het beste; het gaat om de context!*

1. Veronderstellingen welvaartstheoretische basis MKBA's:

- Gegeven inkomensverdeling

niet exogeen

- Volledige concurrentie

luchthaven: monopolie
arb.m: gefragm./CAO's
grondmarkt: geïnst.

- Markten in evenwicht

tijd

- 'Perfect foresight'

- Geen externe effecten,
w.o. agglomeratie effecten

ruimte

2. Hoe wegen we CO₂emissies vs. geluidsemisssies?

techniek

politieke weging

3. Waarom wegen we op nationaal niveau?

**klimaat internationaal
baten nationaal**

**'spin off' nationaal
hinder omgeving**

4. Hoe wegen we opportunity costs ruimtebeslag?

**geïstitutionaliseerde
grondmarkt**

visie

Een actueel praktisch voorbeeld

- aanleg parallelle Kaagbaan?
  - kosten: investeren, saneren, compenseren
  - baten: capaciteit, toegevoegde waarde, werk

Nationaal belang

- 2 + 2 baangebruik?
  - capaciteit omhoog

Transacties met omgeving

*Metropolitaan milieu
Randstad*

- gebundelde smalle vliegpaden

Internationale trends / globalisering (1)

- **internationalisering en schaalvergroting**
- **ontwikkeling naar mondiale netwerkeconomie**
- **opkomst BRIC-landen**
- **uitbreiding / verdieping EU**
- **technologische ontwikkeling (materialen, ICT)**
- **toenemend belang innovaties: kenniseconomie**

Internationale trends / globalisering (2)

- **convergentie macro-economische factoren**
- **toenemend belang regiospecifieke factoren**
- **herwaardering steden als economische centra**
- ***revolutie: vervoer, info, communicatie > “footlooseness”***
- ***concentratie activiteiten in beperkt aantal metropolitane regio's***
- ***toenemende concurrentie tussen metropolen***

Agglomeratievoordelen

Randstad

- economies of scale	massa	+
- economies of scope	diversiteit	+
- economies of interactivity		
* intern	verbindingen	- -
* extern	verbindingen	+ + +/-

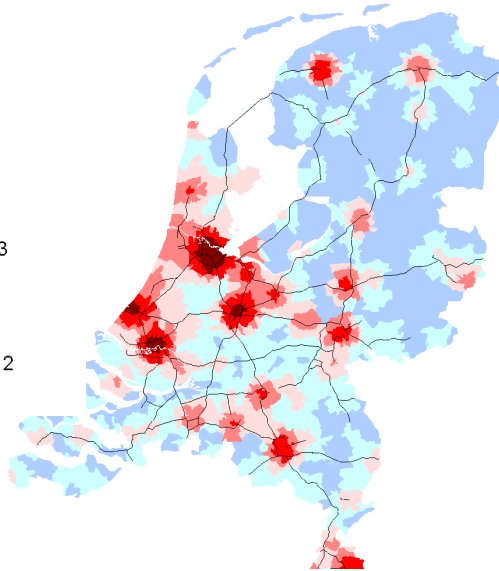
Metropolitane clusters

hoge interne en externe interactie

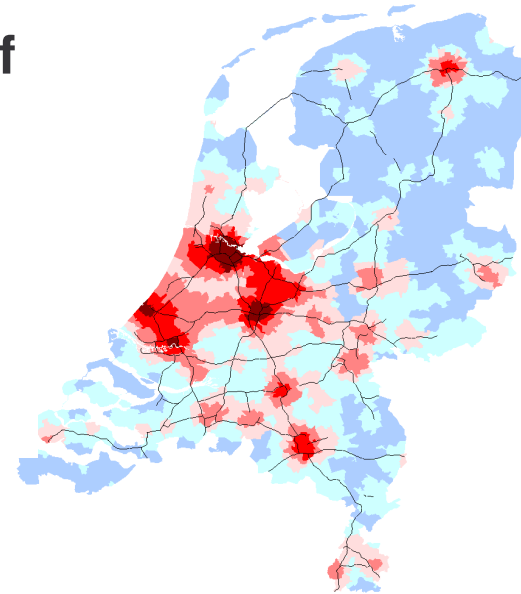
- **Creatieve activiteiten: IT, (nieuwe) media, design, cultural industries, wetenschap, congressen etc.**
- **Logistieke activiteiten: distributiecentra, vervoer etc.,**
- **Regie-activiteiten: hoofdkantoren, financiële instellingen etc.**

Werkgelegenheidsdichtheid: werkzame personen per km²

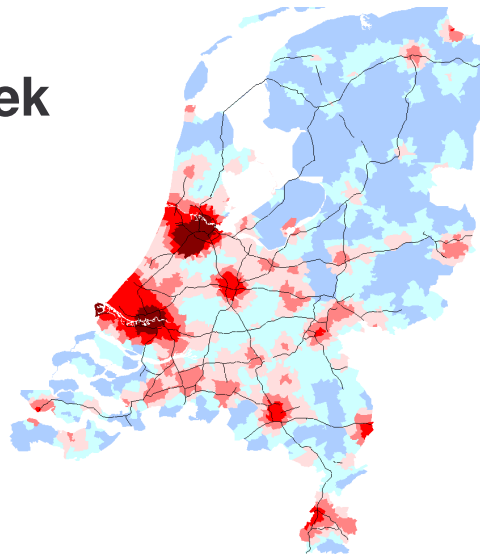
regie

creatief

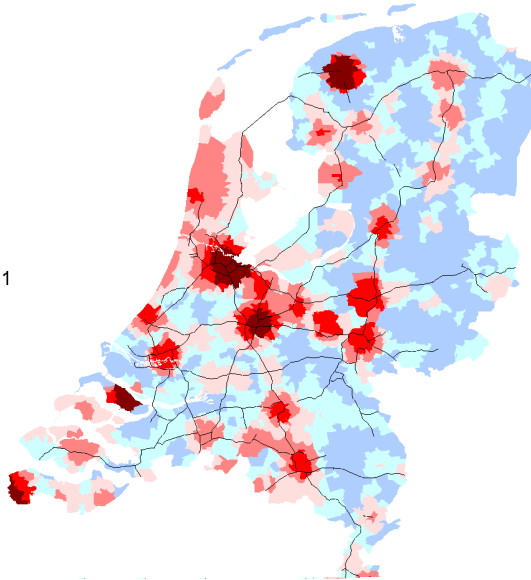

logistiek

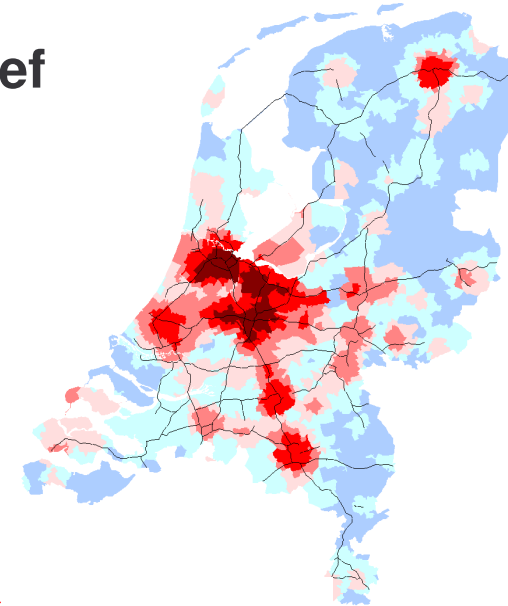

Specialisatie: w.p. per 1000 inw. 15-64 jaar

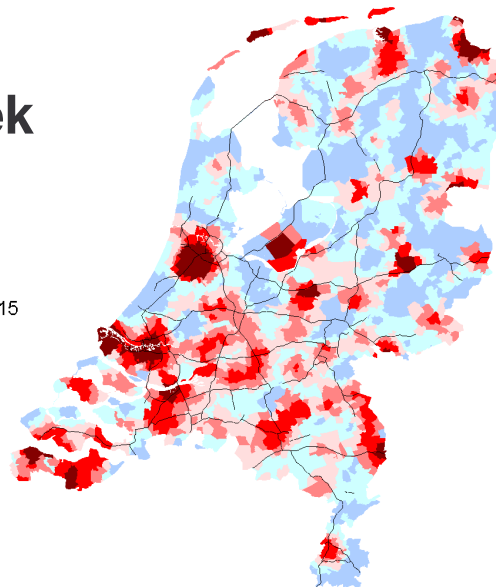
regie

creatief

logistiek

**Sterk in Randstad geconcentreerde sectoren:
activiteiten en clusters met sterke, toenemende
internationale concurrentie**

Glastuinbouw en bloementeelt	Logistiek en transport	Ontwerp, architectuur
Petrochemie	Europese Distributie Centra	Marketing, reclame
Fijnchemie en farmacie	Shared Service & Call Centres	Nieuwe en oude media
Staalindustrie	Handel	Informatie & Telecommunicatie
Voedingsmiddelen	Europese Hoofdkantoren	Toerisme
Off shore	Financiële diensten	Congreswezen
Water engineering	Zakelijke diensten	Gouvern. organisaties en NGO's

De 99 grootste bedrijven van Nederland

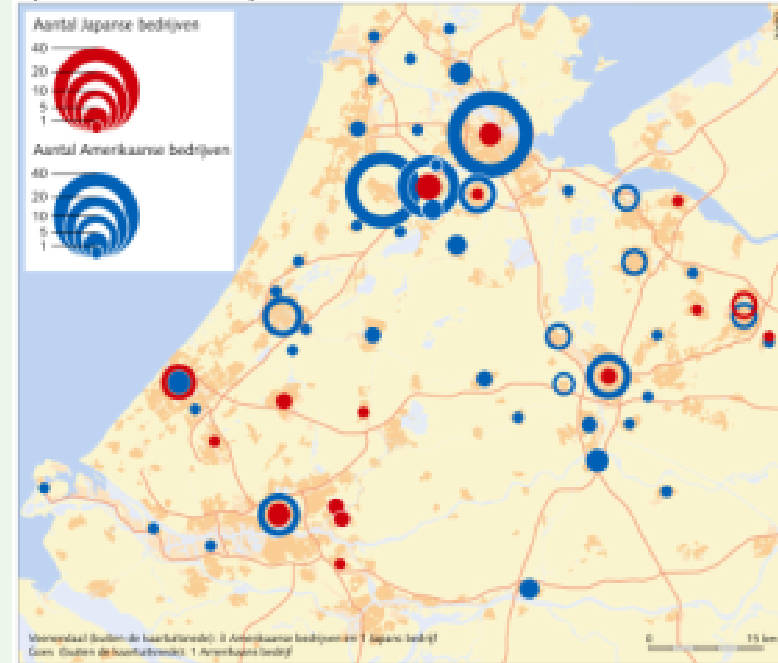

Bron: Financieel Dagblad: Compendium Nederlandse Bedrijfsleven 2000, aangevuld met Handboek Nederlandse Beursfondsen 2000

Omvang en internationale oriëntatie:

meer dan proportioneel met schaal

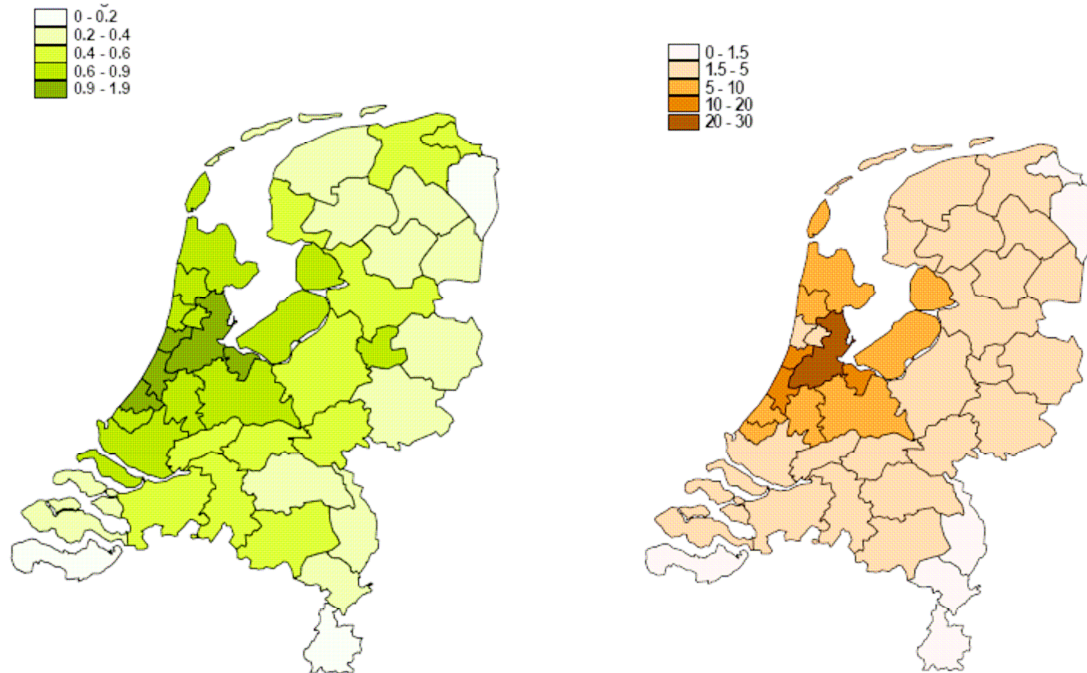
Japane en Amerikaanse bedrijven

Verenigd Koninkrijk (buiten de kaart) (niet): 3 Amerikaanse bedrijven, 1 Japans bedrijf
Duits (buiten de kaart) (niet): 1 Amerikaanse bedrijf

Bron: Kleyn & Tordoir (2003)

huishoudens % inkomens; bedrijven % BRP

- **Steile gradiënt**
- **Beperkte interne m.**
- **Beperkt deel kosten**

Metropolitane strategie

- Ruimtelijke strategie, gericht op internationale concurrentie grootstedelijke regio's
- Samenhangende visie op verstedelijking, woon- en werklocaties, infrastructuur en economie op Randstedelijk niveau / Noordvleugel
- Gebrek aan samenhang: *verbeteren verbindingen tussen centra*
- Uitbouw economisch profiel: *knooppunt, internationale oriëntatie, contact- en kennisintensief*
- Vestigingsmilieu *woon-, werk- en leefomgeving*
- Connectivity *knooppuntfunctie Schiphol cruciaal*
- Beperkte thuismarkt: *versterking catchment area*
- Beperkte ruimte/ kwaliteit milieu *selectieve ontwikkeling Schiphol*

Trends luchtvaart

- **liberalisering / open skies**
- **opkomst low cost carriers**
- **naast “hub and spoke” ook point to point**
- **schaalvergroting en alliantievorming**
- **toenemende propensity to fly**
- **piekcapaciteit *cruciaal***
- ***dus aanhoudende groei, dalende marges, toenemende concurrentie***

Intercontinentale en Europese Netwerken Schiphol

108 intercontin. bestemmingen 153 Europese bestemmingen

De 4 grote knooppunten in Europa

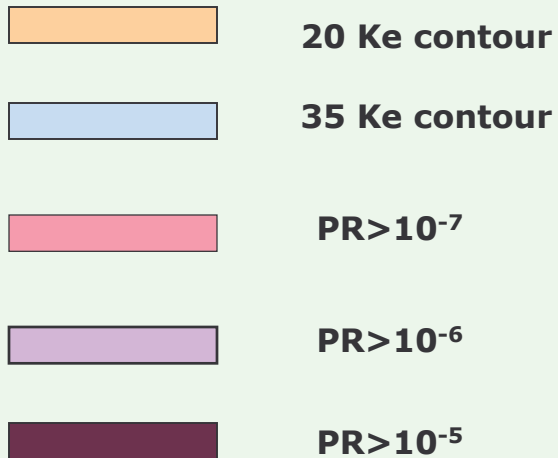
	Heathrow	CdG	Frankfurt	Schiphol
Bestemmingen pax (2005)	175	207	252	223
Vliegbew. (2004, x dzd)	470	516	463	403
Aantal pax (mln, 2004)	67,3	51,3	51,1	42,5
% transfer (2003)	32% (2001)	34%	54%	41%
# bestemm. Vracht 2005	8	42	40	56

Kwetsbaarheid connectivity

- **Afhankelijkheid netwerk van transfer**
- **Hoge prijselasticiteit**
- **Capaciteitsproblemen leiden tot prijsstijgingen**

- **Metropolitane strategie versterkt catchment area**
- **Selectieve benutting schaarse (milieu-)ruimte**

Beperkingen u.h.v. geluid en externe veiligheid

Een fors ruimte-
beslag!

Nogmaals: ons voorbeeld

- aanleg parallelle Kaagbaan? **LT**

- investeren, saneren, compenseren
- baten: toegevoegde waarde, werk

Nationaal belang

- 2 + 2 baangebruik?

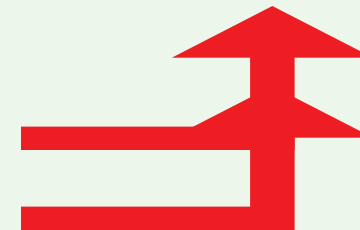
- (betrouwbare) piekcapaciteit omhoog
- + transfer > netwerk > vestigingsfactor!
- + dual hub of subhub?

MLT

Transacties met omgeving

*Metropolitaan milieu
Randstad*

- gebundelde smalle vliegpaden:
- + meer ruimtelijke ontwikkeling
- + minder hinder

Conclusies:

- MKBA slechts een hulpmiddel voor besluitvorming
- MKBA heeft welvaartstheoretische beperkingen
- Bestuurlijke weging nodig van niet op te tellen categorieën
- Vraagstelling en kosten en baten moeten gezien worden in context
- Bij context samenhangende visie en strategie doorslaggevend

Toenemende concurrentie grootstedelijke regio's

Concurrentiepositie Randstad/ Noordvleugel verzwakt:

- *Aantrekkelijkheid*
- *Productiviteit / innovativiteit*
- *Arbeidsparticipatie*

Metropolitane Strategie

Benutten profiel en vergroten samenhang

- *Internationale oriëntatie*
- *Knooppuntfunctie*
- *Kennis- & contact intensief*
- *Diversiteit*

Aantrekkelijk

woon-, werk- en leefmilieu

- *Demografie*
- *Vestigingsmilieu*

Optimalisatie relatie knooppunt Schiphol - omgeving

- *Maximalisatie voordelen*
- *Minimalisatie nadelen*

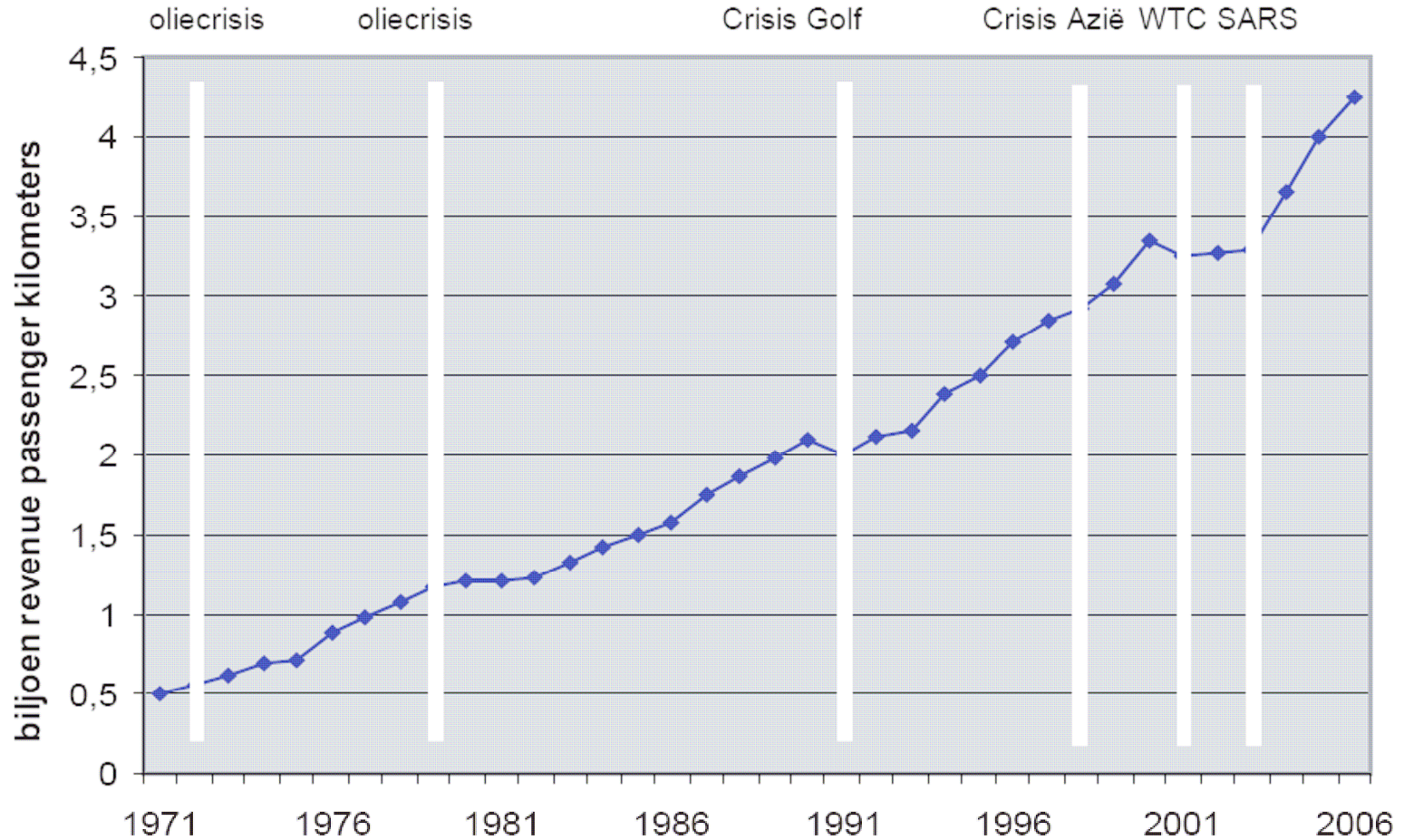

Enkele karakteristieken Schiphol

- In omvang 4e in Europa, 44 mln pax, 420.000 vtb's
- Relatief veel bestemmingen
- Relatief kleine thuismarkt (“catchment area”)
- Thuishaven KLM-AF,
  - * deel van Skyteam
  - * alliantievorming < liberalisering / low cost
- Netwerk gedragen door transfer: 58% O/D, 42% transfer
  - * transfer: hoge prijselasticiteit
  - * betrouwbare piekcapaciteit cruciaal
  - * metropolitane strategie
- Relatief veel banen
  - * windregime
  - * omgeving: “halve banen”
  - * preferentieel stelsel

Bron: Traffic forecast, Airbus; gegevens ICAO; raming 2006 Airbus

Grafiek 1.1.1 Ontwikkeling jaarlijks mondiaal luchtverkeer

Bron: Lange termijn Verkenning Provincie Noord Holland (2007)